

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה הודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"ב ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 689

מסכת ברכות ד' - י'

בס"ד, י"ז אב תשע"ב

השבוע בגליון

- ◆ מי יקרא שם לתאום השני שנימול ראשון
- ◆ קריאת שמע של ערבית עם תפילין
- ◆ קריאת מגילה אחת לירושלמי ולתל אביבי
- ◆ מדוע בשדה אין כמה פאות כמו בראש?...

- ◆ הלכה למשה מסיני
- ◆ העבד הכנעני שקנה את חרותו במותו
- ◆ הקב"ה שם בפי ההורים את השם הראוי
- ◆ אב ואם שכל אחד מהם העניק לילד שם אחר

דף ה/א מלמד שכולם נתנו למשה מסיני הלכה למשה מסיני

עשרת הדברות, התורה, הנביאים והכתובים, המשנה והתלמוד הבבלי, כל ההלכות הכלולות בהם, כולם - נתנו למשה מסיני. רבי שמעון בן לקיש למד זאת מן הפסוק (שמות כד/ב): "ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצווה אשר כתבתי להורותם". "לוחות" - עשרת הדברות. "תורה" - מקרא. "המצווה" - משנה. "אשר כתבתי" - נביאים וכתובים. "להורותם" - תלמוד. רבי יהושע בן לוי מוסיף על כך (ירושלמי, פאה, פרק ב', הל' ד'), "אפילו מה שתלמיד וותיק עתיד להורות לפני רבו כבר נאמר לפני משה רבינו".

מה היא הלכה למשה מסיני? אף על פי שכל ההלכות העתידות להתגלות במהלך הדורות נמסרו למשה רבינו, לא כולן מכונות "הלכה למשה מסיני", כי אם ההלכות המקובלות בידינו דור אחר דור, רב מפי רב עד למשה מסיני, ששמען בעל פה מפי הגבורה ומסרן לישראל. לא זו בלבד, אלא שהלכה שיש לה מקור או רמז בתורה, או שאפשר לדורשה באחת משלש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהן, אינה "הלכה למשה מסיני", כי אם הלכה אשר אי אפשר לדורשה באופן כל שהוא, היא בלבד "הלכה למשה מסיני" (רמב"ם בהקדמה לפירוש המשניות). עם זאת, הרמב"ם (פי' המשניות סוכה שלהי פ"ד) מציין, כי תתכן הלכה למשה מסיני שיש לה "רמז נסתר" בתורה.

תקפה של הלכה למשה מסיני: תקפה של הלכה למשה מסיני הוא כמצווה מן התורה ולא כתקנה מדרבנן ("יד מלאכי" כללי הרמב"ם אות ז'). לכן, חז"ל אמרו לא פעם על הלכה מסויימת שהיא מן התורה, וכונתם לכך שהיא נמסרה למשה בסיני (סוכה מג/ב, רמב"ן כתובות ק"ב, עירובין יא/ב וברש"י שם, רש"י מנחות לט/א ד"ה "קשר"). מאחר שההלכה נמסרה בקבלה איש מפי איש, עיתים היא מכונה "דברי סופרים" (תוספתא מקואות פ"ה וירושלמי סנהדרין פ"א ה"ד ופ"מ שם. וכן ביאר הפהמ"ש להרמב"ם כלים פרק י"ז משנה י"ב ומקואות פ"ו משנה ז').

הרמב"ם - אין מחלוקת תנאים בהלכה למשה מסיני: באחת מכלליו היותר מפורסמים קובע הרמב"ם (בהקדמה לפי המשניות ובהל' ממרים פ"א הל' ג), כי לעולם לא תתכן מחלוקת תנאים בהלכה למשה מסיני: "דברי קבלה אין בהן מחלוקת לעולם וכל דבר שתמצא בו מחלוקת בידוע שאינו קבלה ממשה רבינו". ברם, מדברי בעלי התוספות (מנחות צב/ב ד"ה "גירסא בעלמא") עולה, לכאורה,

דבר העורך

חיים של תורה

כל הכבוד.
הם נראים כמו בן אדם שיוצא מחנות נעלים ומנעלים חדשים ונוצצים לרגליו. הוא מרוגש, שמח, מנסה להתרגל, להתאים את עצמו לנעליים במקרה הגרוע, ולהתאים את הנעליים אליו במקרה הטוב. הם כל כך שמחים, החדשים, והם צודקים. כבר חלפו מספר ימים, והם עדיין עומדים בהחלטה שקיבלו על עצמם. אנחנו כאן, מכאן ולתמיד. הם השתלבו במערכת חיים מופלאה, כזו שעליה לא יעזו לוותר לכשיעמדו על טיבה.

ובכל זאת, כבר עכשיו מגיע להם שיעניקו להם תיאור מזערי על העולם המופלא אשר בשעריו הם עומדים. התורה הקדושה נוטלת את לומדיה, משרה עליהם מאורה ומזיווה, מטיבה עמם ועוטפת אותם באווירה רוחנית, שלא מן העולם הזה, עד אשר בלא משים הם משתנים ללא הכר. נפשם מתעדנת, רוחם נאצלת ונשמתם מתרוממת, עד אשר הם ובני ביתם הופכים לאוהבי תורה מושבעים.

לומדי דף היומי רבים מאד מעידים, כי לבד מזאת שמהלך חייהם השתנה והאווירה בביתם השתפרה פלאים, הרי שגם התנהגותם האישית שונתה ללא הכר. עם הזמן הם מוצאים את עצמם חושבים יותר על אחרים, מידות טובות מקננות בהם בעצמה שלא הכירו בעבר. הם עוברים תהליך נפשי מעניין מאד, אשר לומדי התורה מכירים אותו. התורה הקדושה מעדנת את לומדיה, ומקנה להם את הזכות להתבונן על החיים מן הזווית האמיתית.

פעמים, בכוחו של סיפור אחד קטן, להסביר את אשר לא יסבירו אלפי מילים.

לפני שנים אחדות התוודעתי לסיפור מרגש ביותר, אשר אני מנע מלפרסם אותו עד תומו, אך גם החלק שאפשר

צעילוי נשמת

הר"ר **רפאל נאמן** ז"ל

ב"ר מנחם ומלכה ז"ל

נלב"ע ט"ז באב תשס"ג

תנצב"ה

צעילוי נשמת

הר"ר **מנחם ספרברג** ז"ל

ב"ר מרדכי שמעון ז"ל

יליד ירושלים, מייסד יקבי אפרת

נלב"ע כ"א מנחם אב תשס"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י בני משפחתו שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **נחמיה מנדלבאום** ז"ל

ב"ר חיים ז"ל נלב"ע כ"א באב תשנ"ח

זוג' מרת **סבינה** ע"ה

ב"ר סלומון ז"ל נלב"ע י"ח באב

תנצב"ה

הונצחו ע"י בנם ידידנו הר"ר **שלמה מנדלבאום** ומשפ' שיחיו - ת"א

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרן סלומון** ז"ל ב"ר זאב ז"ל

נלב"ע י"ז באב תשמ"ח **תנצב"ה**

הונצח ע"י בנו ידידנו הר"ר **זאב סלומון** ומשפחתו שיחיו - בני ברק

נר ה'
נשמת
אדם

כי הם חולקים על הרמב"ם, שכן, הם מפרשים מחלוקת תנאים מסויימת, כי הם נחלקו בדבר הלכה למשה מסיני.

רבינו הגאון רבי יאיר בכרך זצ"ל, (שו"ת "חוות יאיר" סי' קצ"ב) עוסק בנושא זה בהרחבה, והוא מציין מקומות רבים מאד בתלמוד שבהם התנאים נחלקו בהלכה למשה מסיני, עד שעולה תמיהה על הרמב"ם אשר קבע כלל מוצק, כי לא תתכן מחלוקת בהלכה למשה מסיני.

יתכן, אומר בעל "חוות יאיר", כי כוונת הרמב"ם היא, שכאשר התנא שאמר את ההלכה ציין כי היא הלכה למשה מסיני שנמסרה לו מרבותיו איש מפי איש עד משה רבינו - אין חולק על כך. אך לעיתים אירע, שמוסר ההלכה לא ציין שמקורה בהלכה למשה מסיני, ולפיכך היו שחלקו עליו ורק מסדרי הגמרא חשפו בפנינו את העובדה, כי האמת היא שהתנא לא אמר את הדברים מעצמו, אלא כהלכה למשה מסיני.

"אם הלכה נקבל, ואם לדין יש תשובה": מעתה, יתכן שבעלי התוספות אינם חולקים כלל על הרמב"ם, הואיל ובאותה מחלוקת תנאים, אחד הצדדים למחלוקת לא אמר לחבריו כי הלכה זו הוא שמע מרבו ששמע מרבו עד משה רבינו, ולכן הם חלקו עליו. זה הוא פשר דבריהם של חכמים (יבמות עו/ב, כריתות טו/ב): "אם הלכה נקבל, ואם לדין יש תשובה". כלומר, אם בידך הלכה למשה מסיני - לא נחלוק. אך אם דין בפיקך, מדעתך שלך, נחלוק [ועיי"ש ביעוד אפשרויות שהעלה בנושא].

ואילו מהר"ץ חיות ("תורת נביאים", מאמר תושבע"פ) נוקט בגישה שונה. לדעתו, כוונת הרמב"ם היא, שלא תתכן מחלוקת באופן שתנא אחד יאמר הלכה מסויימת ורעהו יחלוק עליו ויאמר שאין הלכה שכזו בנמצא. ברם, יתכן גם יתכן, שתנאים יחלקו בפרטי הלכה מסויימת, ששניהם קיבלוה כל אחד מרבותיו, אך פרטים מסויימים בגדריה או בדיניה - שונים (עיי' מהר"ץ חיות ב"ק י"ז ב', עפ"י דברי הרמב"ם סוף מסכת עדיות).

ההלכה נמסרה למשה והפרטים לחכמי ישראל: לא זו בלבד, הוא מציין, אלא שפעמים שיעקר ההלכה נמסרה מפי משה רבינו עליו השלום, מתוך כוונה שחכמי הדורות הראויים לכך יקבעו את פרטיה, ועל מקרים אלו נטושות המחלוקות ברחבי התלמוד. וכגון, שיעורים של כזית, ככותבת, כביצה ועוד, שנמסרו למשה בסיני, וחכמינו קבעו על פי הסברה, את השיעור האמור (עיי' מהר"ץ חיות יומא דף פ"א).

דף ח/ב פעמים שאדם קורא קריאת שמע שתי פעמים בלילה אחד

שתי קריאות שמע

גמרתנו מחדשת הלכה מעניינת ביותר.

הזמנים הקצובים לקריאת שמע של ערבית ולקריאת שמע של שחרית, ברורים ומוגדרים. קריאת שמע של שחרית זמנה ביום, וקריאת שמע של ערבית זמנה בלילה, אלא שנחלקו הדעות בגבולות הזמן של המצווה בתוך היום ובתוך הלילה. גמרתנו מחדשת, כי אדם שנאנס ולא עלה בידו לקרוא קריאת שמע של ערבית בזמנה, רשאי לקרוא עד הנץ החמה. כמו כן, אדם היודע כי במהלך היום הקרב לא יוכל לקרוא קריאת שמע של שחרית בזמנה, יקרא את קריאת שמע לפני זמנה, החל מעלות השחר (עיי' "שולחן ערוך" או"ח סי' נ"ח סעי' ד'). נמצא זמן זה, שבין עלות השחר להנץ החמה, ראוי לקריאת שמע הן של שחרית והן של ערבית!

אדם שלא קרא ק"ש של ערבית וידוע כי לא יקרא ק"ש של שחרית: הראשונים דנים, אם אותו אדם עצמו נאנס בלילה וידוע כי לא יוכל לקרוא ביום, רשאי לקרוא קריאת שמע פעמיים באותו פרק זמן שבין עלות השחר להנץ החמה, פעם אחת לקריאת שמע של ערבית ופעם אחת לקריאת שמע של שחרית. להלכה פסק ה"שולחן ערוך" (או"ח סי' נ"ח סעי' ה' ועיי' משנ"ב ס"ק כ"א): "שמאחר שעשה לאותה שעה לילה, אי אפשר לחזור ולעשותה יום".

פרק זמן זה, של יום ולילה המשמשים בערבוביה, היווה כר פורה לשאלות הלכתיות מעניינות. **קריאת שמע של ערבית עם תפילין:** הכל יודעים (ד/ב), כי הקורא קריאת שמע בלא תפילין כמעיד עדות שקר בעצמו, שהרי אומר "וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפות בין עיניך", ואינו עושה כן. זאת, בקריאת שמע של שחרית בלבד, שכן, בלילה אין מניחים תפילין. מעתה, דנו האחרונים, מה דינו של יהודי שיקרא קריאת שמע של ערבית לאחר עלות השחר, שהוא זמן הראוי להנחת תפילין... האם עליו להניח תפילין, כדי שלא ייחשב כמעיד עדות שקר, או שמא, מאחר שהוא מקיים את מצוות קריאת שמע של ערבית, שבזמנה המקורי של המצווה אין מניחים תפילין, הוא אינו חייב להניח? בעל "אור שמח" זצ"ל (הל' קריאת שמע פ"א הל' י') מצדד, כי עליו לקרוא ללא תפילין, ואילו הגאון רבי בצלאל הכהן זצ"ל מוילנא (בהגהות "מראה כהן") נקט, כי עליו להניח תפילין.

לפרסם, גדול רוב הוא. לבקשת הנוגעים בדבר, אשר אני מכירם באופן אישי, לא אזכיר שמות ומקום. ר. ב. הוא 'יהודי פשוט', או כמו שהיה הרבי מקוצק אומר: פשוט יהודי.

יום אחד הוא השתתף באירוע ציבורי במקום מגוריו, ואחד הנואמים דיבר באזני קהל הנאספים, כי מקום תורה הנמצא בתוככי שכונתם זקוק לסיוע כספי, ומן הראוי שהמשפחות הנהנות לאורו של מקום, המקרין רבות על סביבותיו, תשתדלנה לתמוך ולסייע בידם של האנשים אשר נטלו על עצמם את העול הכלכלי. ר' ראובן, כך נכנה אותו, שמע את הדברים, פנה לביתו, אסף את בני משפחתו, רעייתו ושמונת ילדיו, וסיפר באזניהם את המתרחש. "יש לידינו מקום תורה הזקוק לסיוע", אמר להם, "והאמת היא, שכמו שאתם יודעים, אין לנו כסף מיותר, לכן חשבתי, אולי כולנו יחד נתאמץ לחשוב, מה אפשר לחסוך בהוצאות הבית, משהוא פה, דבר-מה שם, ואת סכום החיסכון החודשי הזה, נתרום ל...".

על 'אמידותה' של המשפחה אפשר ללמוד מכך, שהם ישבו כעשרים דקות, הציעו רעיונות שונים, ולבסוף עמדו בפני שוקת שבורה, אין מה לחסוך... כל החסכוניות בוצעו זה מכבר, אין כסף! או-אז, רעיית המשפחה הציעה את פתרונה. **"בעלי היקר,** ילדי היקרים. זו תקופה ארוכה שאני משתמשת במייבש כביסה כדי לייבש את הבגדים שלנו לאחר הכיבוס. אני מוותרת על התענוג; כולנו יחד נישא בעול נשיאת הבגדים ממכונת הכביסה אל חבל הכביסה, נתלה אותם בשמחה, ואת ההפרש - נתרום לתורה!".

- איזה הפרש?
- פשוט מאד. ניצור קשר עם החשמלאי... נברר אצלו כמה ישמל אנחנו חוסכים על ידי המנענות מהפעלת המייבש, ואת הסכום הזה נקדיש לצדקה.
- מסכימים?
- כן!!!
באותו חודש, התקבלה הוראת קבע חדשה במוסד התורני, על סך 110 ₪.

המעשה הזה, מעורר צמרמורת (ויש לו המשך מופלא שאני מנוע מלפרסמו ברבים). גם היום יש אנשים המסוגלים להתנהג כפי הסיפורים העילאיים המסופרים על זקננו וזקנותנו, מן העיירות של פעם. והנה, המעשים המופלאים הללו קורמים עור וגידים בעולם חמרי זה, הפלא ופלא. בכוחה של התורה הקדושה, להעלות את האדם ולרוממו מעל הגשמיות **לבד** מזאת, כל המתוודע למעשה זה מבין, כי באותו רגע הורים מופלאים אלו, התקינו לוח זהב בלבות ילדיהם הטהורים, עליו נחרתו המילים: "טוב לי תורת פיך, מאלפי זהב וכסף".

כשעושים - לא צריך לדבר. **גם** לומדי הדף היומי, המייקרים את לימוד הגמרא בעיני בני ביתם, המוכיחים במעשים, בעובדות, בחיי היום יום, בפועל, כי התורה הקדושה עומדת בראש מעייניהם, מחנכים בכך את בניהם אחריהם - "בנים אתם לה' אלוהיכם".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורת הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. ספק: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

לשונות התלמוד

דף ו/ב איני **איני או איני** **פעמים,** אמורא חידש דין והגמרא מקשה על כך מכח משנה או מכח מימרא אחרת, והיא פותחת את קושייתה בביטוי "איני". **מפרשי** כללי הש"ס נחלקו במשמעותו. יש שמנקדים כך: "איני" מלשון איין. המילה איין בארמית, משמעותה 'כן'. מעתה, "איני" היינו: הכנים הם הדברים? **יש** המנקדים אחרת: "איני" מלשון שלילה, איין.

השואל קובע "איני" - הדברים אינם נכונים. אולם רוב ספרי הכללים דוחים פירוש זה (עיין "בין שמועה" שער ב' פ"א אות י', כללי הגמרא למהרי"ק, הליכות עולם שם). מתוך ספר כללים וביאורים בלשונות הש"ס.

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת ברכות • דף ג' • יום ראשון י"ז באב

ברכת הנאֵלה

בדף היומי לומדים היום על ברכת הגאֵלה. ברכת הגאֵלה, היא ברכת "ברוך אתה ה', גאל ישראל", אשר בה אנו מברכים את הקדוש ברוך הוא שגאל את אבותינו ממצרים.

לאחר שייהי קורא קריאת שמע בתפילת שחרית ובתפילת ערבית, הוא מברך "ברוך אתה ה' גאל ישראל", ולאחר מכן הוא מתפלל את תפילת העמידה, והגמרא קובעת, כי אסור להפריד (לדבר) בין ברכת גאל ישראל לבין תפילת שמונה עשרה - תפילת העמידה.

מדוע? כי בתפילה אנו עומדים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

כיצד מתנהג אדם בעמדו לפני מלך? הוא משבח את המלך ומתקרב אל המלך, ולאחר מכן הוא מבקש ממנו בקשות שונות. גם אנו, משבחים את הקדוש ברוך הוא, שגאלנו ממצרים, ומיד לאחר מכן מתפללים תפילת שמונה עשרה, ובה אנו מבקשים את בקשותינו.

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי לגליון לילדים חייג: **1700-500-151**
חודש היכרות חינם

לעילוי נשמת

מרת **פאניה מושקובסקי** ע"ה

בת הר"ר אהרן ז"ל נלב"ע י"ט באב תשנ"ח

תנצב"ה

הונצחה ע"י נכדה יחידינו

הר"ר **אפרים ברנד** ומשפ' שיחיו - גבעתיים

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים גרשון וורובל** ז"ל

ב"ר ישראל ז"ל נלב"ע כ' באב תשנ"ח

והר"ר **ישראל פרוכטר** ז"ל

ב"ר אריה ז"ל נלב"ע כ"ח באב תש"ס **תנצב"ה**

הונצחה ע"י יחידינו הר"ר **עזרא וורובל** וזוגתו מרת **יפה** שיחיו - תל אביב

קריאת שמע אחת עבור ערבית ועבור שחרית: בפני האדמו"ר מגור זצ"ל, בעל "אמרי אמת" (פסקי תשובות" סי' שמ"ז), הונחה שאלה אחרת. שני יהודים ניצבים לאחר עלות השחר ומבקשים לקרוא קריאת שמע, האחד של ערבית והאחד של שחרית. לפתע מופיע יהודי שלישי ומבקש להוציא אותם ידי חובה, הוא יקרא קריאת שמע, והם ייצאו על ידי שישמעוהו, שהרי כלל מפורסם הוא - "שומע כעונה". לכאורה, אין כל מניעה בכך. ברם, כאשר נתבונן, נבחין כי לפנינו שני סוגי מצוות, מצוות קריאת שמע של ערבית, ומצוות קריאת שמע של שחרית. מניין לנו, כי בקריאה אחת אפשר לכוון לשתי מצוות נפרדות?

תקיעת שופר אחת לכל: ה"אמרי אמת" זצ"ל פושט את הספק באמצעות הלכה פשוטה המופיעה ב"שולחן ערוך" לגבי תקיעות ראש השנה. בעלי התוספות (ראש השנה לג/ב ד"ה "שיעור תרועה") מבארים, כי כל אחת מתקיעות ראש השנה היא בעלת מהות נפרדת, ודין התקיעה הראשונה שונה מזו שלאחריה וכן הלאה, משום שכל תקיעה היא מצווה בפני עצמה. והנה, ה"שולחן ערוך" פוסק (או"ח סי' תקפ"ח סעי' ד'): "היה זה צריך פשוטה ראשונה וזה צריך פשוטה אחרונה, תקיעה אחת מוציאה את שניהם". כלומר, יהודי שעדיין לא שמע תקיעות בראש השנה, רשאי להצטרף אל יהודי ששמע את כל התקיעות הדרושות מלבד האחרונה שבהם, ולשמע יחד איתו את התקיעות מפי אותו תוקע. הרי לנו, כי אותה תקיעת שופר נחשבת כתקיעה מועילה הן עבור הזקוק לה כתקיעה ראשונה, והן עבור הזקוק לה כתקיעה אחרונה.

קריאת מגילה לירושלמי ולתל אביבי: ספק זהה הובא לפני הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל ("מקראי קודש", פורים סי' ט"ו), רבה של ירושלים. שני יהודים מבקשים לקרוא קריאת המגילה. האחד תושב תל אביב שעלה לירושלימה בערבו של יום י"ד אדר, ולפתע נזכר כי עדיין לא קרא את המגילה, והאחר תושב ירושלים, המבקש להקדים את קריאת המגילה של ליל ט"ו אדר, כפי שנהגו בתקופת המלחמות, לקרוא את המגילה החל מפלג המנחה. האם אפשרי הדבר, שהקורא הירושלמי, הקורא את המגילה בעבור פורים של ט"ו באדר, יוציא את חברו המבקש לשמוע את המגילה כדי לצאת ידי חובת פורים של י"ד באדר?

[עדיין יש להעיר, כי קריאת מגילה של י"ד ושל ט"ו שני זמנים שונים המה, ואין אחד מהם בר חיוב ביומו של השני].

מאמר על משנה מסדר זרעים הנלמדת עם הדף היומי

משניות מסכת פאה, פרק א', משנה ג' נותנין פאה מתחילת השדה ומאמצעה

מדוע בשדה אין כמה פאות כמו בראש...?

במשנה נחלקו תנאים אם אפשר לקיים את מצות פאה בהותרת תבואה בלתי קצורה כבר בתחילת הקצירה, או שמא אין המצווה מתקיימת אלא בהותרת היבול האחרון שלא נקצר. לכל הדעות, חובת מצות פאה בשדה היא בקצה, בסוף הקצירה, אך לא דווקא באחת מקרנות השדה. באחד מביקוריו של האדמו"ר מגור בעל "אמרי אמת", זיע"א, בארץ ישראל לפני שקבע בה את מושבו, נכנס להיכל ישיבת עץ חיים בירושלים. הוא היה גאון ובקי בכל חדרי התורה, בנוסף להיותו חריף ומפולפל. בהבחינו כי הלומדים בישיבה עוסקים במסכת פאה, אחז בפיאותיו ושאל: מדוע הפאות הללו הן שתיים, והצביע על מסכת פאה והמשיך ושאל - ואילו פאה זו היא אחת?

כלומר: מן הפסוק "לא תקיפו פאת ראשכם" למדים כי אסור לגלח את שער הראש סביב סביב, באופן שמרכז הקדקד יהיה מוקף בקרחת. לפיכך מותרים את הפאות, ה'קוטעות' את קו ההקפה. מדוע, את הפסוק "לא תכלה פאת שדך" אנו מפרשים כי הכוונה לפאה אחת בלבד ולא לכל קצה בשדה, ואילו את הפסוק "לא תקיפו פאת ראשכם" אנו מפרשים שיש להותיר את שתי הפאות? ה"אמרי אמת" סיים להרצות את הקושיה המפתיעה בפשטותה, ויצא. כך סיפר אחד הלומדים בישיבה, שלימים התפרסם כהגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל.

הלומדים נותרו המומים והחלו דנים בדבר, עד שלבסוף מצאו שכבר עמד בה הרדב"ז בתחילת הלכות מתנות עניים (ראש גולת אריאל). כאשר התפרסו עוד יותר, היא נמצאה גם בתוספות הרא"ש ובחידושי הריטב"א בתחילת מסכת שבועות (ב/ב).

מסיכום כל הדברים שנאמרו בעניין, עולות שלש תשובות לקושיא זו; להלן שתיים מהן:

אין קצה בלי קצה: אכן, בשני הפסוקים אפשר להבין כי יש להותיר 'פאה' בכל אחד מהקצוות: בראש - שתי הפאות; ובשדה - בכל קרן שבו. ברם, האם לכל שדה יש קרן? הן גם שדה עגול חייב במצוות פאה, היכן יקיימו את המצווה? על כרחך שבמצוות פאה אין כוונת התורה לקצה השדה אלא לקצה הקצירה, וקצה הקצירה אינו אלא אחד.

ביאור נוסף: אכן, בשני הפסוקים אפשר להבין כי די בהותרת פאה אחת כדי להמנוע מן האיסור. ברם, לשם כך די היה אם יכתב: "לא תקיפו ראשכם" - הקפה מלאה. לשם מה הוסיפה התורה

"לא תקיפו פאת ראשכם"? כדי ללמדנו כי אפילו אחת מהן אסור לגלח (ראה על כל זאת בדרך אמונה, מתנ"ע, פ"א, ה"א, ד"ה את שדהו).

★

בהערת אגב נציין רעיון מוסרי המיוחס ל"אמרי אמת": במסכת פאה מבואר שאם רשות רבים עוברת באמצע שדה, נחשב השדה לשני שדות ויש להפריש פאה בכל חלק. הואיל והראש נמצא בין שתי פאות הראש, והוא לצערנו מלא בדברי חולין כרשות הרבים... יש להותיר שתי פאות.

לעילוי נשמת
הר"ר **שלמה אדלר** ז"ל
ב"ר צבי הלוי ז"ל נלב"ע י"ז מנחם אב תשנ"ז
תנצב"ה
הנוצח ע"י רעייתו **חיה אדלר** תחי'
בניו, נכדיו וניניו שיחיו

שיעורים חדשים בדף היומי

ברהבי הארץ, במסגרת התכנית "לומדים בשלמות"

חיפה

בית כנסת התוניסאי "שערי ישועה"
רח' בעל התניא - קרית שמואל
בשעה 20:30
מפי הרב **יצחק גלעד** שליט"א

תל ציון

ביהמ"ד "קהל חסידים"
רח' אהבת אמת 2
בשעה 7:15
מפי הרב **דוד מנחם לוי** שליט"א
תפילת שחרית לאחר השיעור

ירושלים

קבר שמואל הנביא
בשעה 4:30 בבוקר
מפי הרב **אורי פייפר** שליט"א
תפילת שחרית כותיקין לאחר השיעור

צפת

בית כנסת "פאר הנצה"
רח' צה"ל 7
בשעה 18:15
מפי הרב **דניאל לוי** שליט"א

ירושלים

בית כנסת "הרב פרדס"
אולסוונגר - קרית יובל
בשעה 20:15
מפי הרב **יהודה שוורץ** שליט"א

בני ברק

בית משפחת הראל
רח' זבוטינסקי 47 פ. כץ
בשעה 20:00
מפי הרב **יצחק גנוט** שליט"א

הפעם לומדים את כל הש"ס בשלמות

כולנו מצטרפים לרעיון ההיסטורי:
לומדים ומסיימים את הש"ס עם המשניות
מסדר זרעים וטהרות
"אשר שחרם כנגד כולם, ונצטוונו לאהוב אותם מחמת
שמסכתות אלו אין להם עוסקים" (ספר חסידים רס"א)

לראשונה:
מסכת ברכות
עם משניות פאה
מבוארות

הדפסה מתודרת של דפי הגמרא
עם אותיות מאירות עיניים
• ביאור בהיר של משניות פאה
• מאורות ההלכה

להזמנת הגמרא: 1700-500-151

מלגת הצטרפות למגידי שיעורים ע"ס 1000 ₪ טל': 03-5775310

סיוע בהקמת שיעור חדש בדף היומי: 054-8460012

